

Lideratge i valors castellers

VIII Simposi Casteller
Valls, 20 d'octubre del 2018

L'AI XECADOR · 30 Cossetània Edicions

• Col·lecció L'Aixecador - 30 •

Lideratge i valors castellers

VIII Simposi Casteller
Valls, 20 d'octubre del 2018

Cossetània
EDICIONS

El grup de treball Xiquets de Valls, de la Comissió de Cultura Popular de la Fundació de les Festes Decennals de la Mare de Déu de la Candela de Valls, va ser responsable de l'organització del VIII Simposi Casteller dins del Fòrum Casteller de Catalunya realitzat amb motiu de la Fira de Santa Úrsula 2018 i va ser integrat per:
Jordi Bertran, Joan Ibarra i Rosa M. Rovira.

Primera edició: octubre del 2019

© Els autors

© de l'edició:

9 Grup Editorial

Cossetània Edicions

C/ de la Violeta, 6 - 43800 Valls

Tel. 977 60 25 91

cossetania@cossetania.com • www.cossetania.com

Director de la col·lecció: Xavier Brotons Navarro

Disseny i composició: 3 × Tres

Fotografia de la coberta: Àlex Rull

(Escultura *Pom de dalt*, de Josep Busquets i Òdena.

Agraïment a Josep M. Domènech i Andrea Soto)

Fotografies: Pere Toda / Visita Valls

Impressió: Romanyà Valls, SA

ISBN: 978-84-9034-881-9

DL T 1269-2019

Edició commemorativa dels 200 anys dels primers castells de vuit pisos per les dues colles vallenques de l'època, Pagesos i Menestrals, dels 50 anys de l'inici de la recuperació dels folres en el segle XX i del monument als Xiquets de Valls.

CRITERIS D'EDICIÓ DELS DEBATS

Els debats d'aquest VIII Simposi Casteller han estat transcrits a partir d'enregistraments realitzats en directe per l'empresa dbLumen, de Valls. L'editorial i l'organització han llegit la transcripció. En les transcripcions en castellà, s'ha prescindit expressament de posar en cursives les expressions més freqüents en el món casteller, per no entorpir la lectura. L'organització agraeix la implicació de tots els moderadors, ponents i participants en el bon desenvolupament del Simposi i la seva cooperació per a la realització d'aquest llibre.

Índex

SANTA ÚRSULA I LA CONNEXIÓ CASTELLERA AMB ALTRES PATRIMONIS <i>IMMATERIALS, per Dolors Farré Cuadras</i>	7
SHOWCOOKING INAUGURAL. SÍPIA AMB MANDONGUILLES <i>Judit Solé Guasch, bar restaurant Ca l'Àngel, per Jordi Bertran</i>	11
ÀMBIT A. EL LIDERATGE DELS CAPS DE COL·LA	17
Moderador: Jordi Andreu	
Participants: Enrique Casellas, Pere Ferrando, José Miguel Gallardo, Meritxell Obiols, Kevin Prados, Inés Solé	
ÀMBIT B. LA IDENTIFICACIÓ DELS VALORS DEL FET CASTELLER	57
Moderador: Xavier Graset	
Participants: Juli Blasco, Josep Ramon Casas, Josep Francesc Font, Pablo Giori, Enric Pujol	
ÀMBIT C. VERMUT-TERTÚLIA A 24 HORES DE LA DIADA DE SANTA ÚRSULA	97
Moderadora: Maria Garcia	
Participants: Albert Martínez i Francesc Ramon	
ANNEX. PRESENTACIÓ DE LES ACTES DEL VII SIMPOSI CASTELLER <i>per Santi Terraza</i>	111

SANTA ÚRSULA I LA CONNEXIÓ CASTELLERA

AMB ALTRES PATRIMONIS IMMATERIALS

DOLORS FARRÉ CUADRAS

*Alcaldesa de Valls i presidenta de la Fundació de les Festes Decennals
de la Mare de Déu de la Candela*

El patrimoni immaterial dels castells de Catalunya, de les piràmides dels acróbates de Tànger i dels *costaleros* de la Setmana Santa de Sevilla va fer pinya durant la darrera Fira de Santa Úrsula a Valls. Un Centre Cultural amb un públic entre el qual, per primer cop, la comunitat musulmana havia ocupat àmpliament les butaques al costat dels castellers i els espectadors més habituals, o un convent del Carme amb el VIII Simposi Casteller de Catalunya amb l'assistència més gran que es recorda des de les darreres Festes Decennals, van ser alguns dels indicadors més significatius de la Fira de Santa Úrsula 2018.

El frec a frec entre la Colla Vella dels Xiquets de Valls, guanyadora del Concurs de Castells de Tarragona, i la Colla Joves Xiquets de Valls, triomfadora de la diada prèvia de Santa Teresa al Vendrell, va aplegar novament multituds a la jornada castellera del diumenge al quilòmetre zero casteller, la plaça del Blat. L'actuació va estrenar 128 m² per a cada colla dins l'edifici de l'Ajuntament per hostatjar-hi la canalla, les castelleres i els castellers de tronc, i els equips tècnics de les dues agrupacions vallenques.

El VIII Simposi Casteller de Catalunya, que se centrava en el lideratge dels caps de colla i la definició dels valors castellers, va registrar 284 assistents, dels quals 89 ho feien per primer cop. Aquest increment del 46,8% respecte a l'any anterior responia a l'especial interès que havia despertat la innovadora vinculació entre les funcions dels caps de colla castellers i els *capataces* dels *costaleros* de les confraries de la Setmana Santa de Sevilla, celebració d'extraordinari impacte social i mediàtic. També la procedència de ponents vinculats a institucions de Washington, Madrid i Algemesí va contribuir-hi. Els assistents van venir des de 25 localitats diferents, majoritàriament catalanes: Altafulla,

Barcelona, Cambrils, Constantí, el Morell, el Vendrell, Figueres, Girona, Granollers, Igualada, la Selva del Camp, Llorenç del Penedès, Mataró, Reus, Santer Creus, Tarragona, Valls, Vila-seca, Vilafranca del Penedès i Vilanova i la Geltrú. També hi havia públic d'Algemesí, Andorra, Madrid, Sevilla i Tòquio.

Les colles castelleres i entitats representades entre el públic van ser 19, es destacaven els delegats que les germandats sevillanes havien enviat per part de les històriques confraries del Gran Poder, la Macarena i Montserrat —aquesta darrera hereva dels catalans que van emigrar a Sevilla segles enrere—, a més de les dues que actuaven com a ponents: La Candelaria i Los Gitanos. El *showcooking* previ amb l'esmorzar popular cuinat per Judit Solé, del bar restaurant Ca l'Àngel, també va exhaurir places, mentre que el vermut-tertúlia final, amb el ja clàssic debat entre els caps de colla vallencs, també ocupà totes les cadires del claustre del Carme.

La transformació que, sense perdre'n l'essència, ha experimentat la Fira de Santa Úrsula des de les darreres Festes Decennals de la Candela de 2011 es veu en bona part recollida en aquest volum que anualment edita Cossetània Edicions amb el suport de l'Ajuntament de Valls. Els castells són una manifestació patrimonial molt verbalitzada per amplis sectors de la societat, però alhora immensament desconeguda en alguns dels seus aspectes més profunds. Per això, any rere any, el Simposi Casteller n'intenta explicar alguns. Així, doncs, en les pàgines d'aquest llibre les lectores i els lectors observaran com comparem els nostres castells amb altres manifestacions del patrimoni immaterial d'altres territoris germans.

En aquest sentit, l'objectiu de la Comissió dels Xiquets de Valls és vetllar perquè dels castells no només se'n parli molt de forma genèrica, sinó que es concretin i defineixin aspectes encara poc treballats, amb ponents procedents dels àmbits més diversos que convergeixen en l'anàlisi del fet casteller. Els castells estan en constant connexió amb la societat que els envolta. La convocatòria del Simposi Casteller de Catalunya a Valls és una de les eines per romandre amatents als canvis i a les transformacions de la societat, que, de ben segur, influeixen en l'esdevenir de les colles.

Aquest volum es presenta dins una nova edició de la Fira de Santa Úrsula, la del 2019. Des del darrer Concurs, i també al llarg d'aquesta temporada, l'empenta vallenca torna a liderar el món casteller. Valls ha de saber gestionar aquest rol capdavanter i continuar sent referència des de la feina constant i ben feta que els nostres avantpassats van iniciar en el segle XVIII i en la qual generació rere generació ha sabut seguir fent l'aleta. Una nova edició de les Festes Decennals de la Mare de Déu de la Candela arribarà el gener i el febrer de 2021. Les architectures humanes tornaran a ser pal de paller. Les colles dels Xiquets de Valls convocaran tot el món casteller dels Països Catalans a Valls

per tornar a esdevenir l'únic lloc i l'únic moment en què les castelleres i els castellers d'arreu es troben alhora per aixecar les seves construccions. Aquest Simposi Casteller de Catalunya és fruit de les últimes Decennals. Les de 2021, de ben segur que ens oferiran més reflexions i més emocions.

Showcooking inaugural
Sípia amb mandonguilles

Showcooking inaugural: Sípia amb mandonguilles

JUDIT SOLÉ GUASCH, BAR RESTAURANT CA L'ÀNGEL

TEXT: JORDI BERTRAN

La Fira de Santa Úrsula de 2018 va retre homenatge al desaparegut cuiner vallenc i també casteller de la Colla Joves Xiquets de Valls Àngel Solé Guasch, un dels grans ambaixadors de la ciutat de Valls i dels calçots, el seu producte gastronòmic estrella. Fou propietari del bar restaurant Ca l'Àngel, de Valls, i d'El Petit Cup, a Alió, també a l'Alt Camp. L'any 2008 va intervenir com a amfitrió en matèria calçotaire en un reportatge sobre la gastronomia catalana que va enregistrar el canal nord-americà Discovery Channel. El mateix any, al costat d'altres prestigiosos cuiners —com ara Ferran Adrià, Carles Gaig i Carme Ruscalleda— va preparar el sopar a Barcelona de la gala per donar a

Showcooking inaugural dedicat al cuiner Àngel Solé Guasch.

conèixer el Català de l'Any. Durant l'àpat es va servir xopet de calçot, format per la salsa de calçot i per la ceba.

L'any 2011 va estar a Roma divulgant el calçot en un restaurant de quatre estrelles. Entre les seves creacions, trobem els glaçons fets amb gelatina de calçot i pols de romesco. Una altra de les seves especialitats, ja cuinades pel seu pare, era el pop a la gallega, així com els ous ferrats amb esclats de tòfona, acompanyats del guardonat vi Saó del celler Mas Blanch i Jové, de la Pobla de Cérvoles (Garrigues). També havia treballat com a cap de cuina al restaurant Tast de l'Àngel, a l'Hotel Class de Valls.

Roser Torras, a la revista gastronòmica digital *www.7canibales.com*, qualificava l'Àngel Solé com «el xef que personificava el calçot en la seva màxima expressió, tradicional i contemporània». I afegia: «L'Àngel no només era el gran mag del calçot de sempre —tenia plantació pròpia—, sinó que també era el creatiu que el va situar en l'alta cuina, recreant plats fantasiosos i, fins i tot, de fusió amb aquest producte que va ser el centre de la seva vida i que, sempre rient, ens va ensenyar a estimar amb tots els seus rics matisos.»

Va morir en un accident de trànsit, el 23 de desembre de 2017, a l'edat de 48 anys.

El *showcooking* de Santa Úrsula com a tret de sortida al VIII Simposi Casteller de Catalunya fou el primer homenatge, impulsat unànimement per les dues colles dels Xiquets de Valls i l'Ajuntament de la ciutat, a través de la Comissió Xiquets de Valls. Va anar a càrrec de Judit Solé Guasch, la seva germana, que va presentar un dels plats protagonistes dels esmorzars de forquilla, la sípia amb mandonguilles, que fou tastada popularment com a inici de la jornada del dissabte 20 d'octubre.

El 24 de novembre de 2018, la V Jornada Gastronòmica del Calçot de Valls li va retre un homenatge. El 10 de juny de 2019, l'Ajuntament de Valls li atorgà el Títol de Reconeixement pòstum per la seva tasca en el món gastronòmic de Valls, en un acte celebrat protocol·làriament a la Sala de Plens del consistori a la plaça del Blat.

LA SÍPIA AMB MANDONGUILLES

La sípia amb mandonguilles ha estat i és un dels plats clàssics a les fondes, hostals i restaurants de Catalunya. És una de les propostes denominades de mar i muntanya, perquè combina el peix i la carn en una única cassola. Va ser el plat escollit per la Judit Solé Guasch per a l'esmorzar de forquilla, espai enogastronòmic dins el Simposi Casteller de Catalunya que afavoreix aquest àpat dins la seqüència ritual d'una jornada castellera completa.

Judit Solé Guasch va conduir el showcooking inaugural amb sípia i mandonguilles.

Ingredients per a la recepta:

Tomàquet	Fumet de peix	All
Ceba	Sípia	Julivert
Pebrot vermell	Mandonguilles	Oli i sal

La preparació del plat comença fent el sofregit amb la ceba, el tomàquet i el pebrot. Un cop el tenim enllestit, el deixarem a banda. Tot seguit, tallarem la sípia a daus i la saltarem amb oli. La mantindrem sempre tapada perquè quedi més tova. L'anem remenant. Quan veiem que la sípia està prou feta, hi tirarem el sofregit que havíem preparat, les mandonguilles que haurem fregit i aleshores el fumet de peix. Ho deixarem reduir perquè es confiti adequadament. Un cop confitada, hi afegirem una picada d'all i julivert.

La Judit Solé aconsella fer-la sempre d'un dia per a l'altre.

FITXA DE L'ESTABLIMENT

Bar Restaurant Ca l'Àngel
Cuinera: Judit Solé Guasch
Carretera del Pla, 126
43800. Valls
<https://www.facebook.com/calangelrestaurant>
Tel. 977 60 04 81

Àmbit A
El lideratge dels caps de colla

Ponents

ENRIQUE CASELLAS, artista, cantant, *cofrade* i pregoner de la Setmana Santa de Sevilla el 2004.

PERE FERRANDO, historiador casteller, Vilafranca del Penedès.

JOSÉ MIGUEL GALLARDO, capatàs del pal·li de la Virgen de la Candelaria i segon del de les Angustias de la Hermandad de los Gitanos, ambdues de Sevilla.

MERITXELL OBIOLS, directora del màster en Intel·ligència Emocional i Coaching a l'Entorn Laboral, Barcelona.

KEVIN PRADOS, excap de colla dels Nens del Vendrell.

INÉS SOLÉ, presidenta de la Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya.

Moderador

JORDI ANDREU, periodista casteller i casteller dels Xiquets de Tarragona.

TAULA RODONA

JORDI ANDREU

Hola, bon dia a tothom. Gràcies a tots per la vostra assistència i benvinguts a la taula rodona que porta per títol «El lideratge del cap de colla», en el marc del VIII Simposi Casteller de Catalunya de la Fira de Santa Úrsula de Valls. Com haureu pogut veure en la informació referent en aquesta xerrada, trobem dos convidats que ens explicaran la seva experiència sobre el lideratge des de Sevilla i, per tant, per deferència a ells, a partir d'ara, aquesta xerrada la passarem a fer en castellà.

Buenos días y pasamos a presentar los diferentes ponentes que nos explicarán sus experiencias y puntos de vista sobre liderazgo, partiendo de la base de la figura del cap de colla de las collas castelleras. En primer lugar, saludamos a José Miguel Gallardo, capataz del palio de la Virgen de la Candelaria y segundo del de las Angustias de la Hermandad de los Gitanos. Las dos de Sevilla.

José Miguel, buenos días.

JOSÉ MIGUEL GALLARDO

Buenos días.

JORDI ANDREU

Saludamos también a Enrique Casellas, artista, cantante y cofrade y pregonero de la Semana Santa de Sevilla del 2004. Enrique, buenos días.

Buenos días a los dos y muchas gracias por vuestra asistencia. Debido a nuestra natural condición lingüística, espero que nos puedan disculpar por las posibles *catalanadas* que nos vayan saliendo durante la charla y, tratándose de una nomenclatura castellera, nos van a salir más de una... disculpas de antemano. Saludamos también a Pere Ferrando, historiador de Vilafranca del Penedès; a Meritxell Obiols, directora del máster en Inteligencia Emocional y Coaching en el Entorno Laboral de Barcelona. Buenos días. Kevin Prados, excap de colla dels Nens del Vendrell. Y Inés Solé, presidenta de la Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya.

D'esquerra a dreta: Inés Solé, Kevin Prados, Meritxell Obiols, Jordi Andreu, José Miguel Gallardo, Enrique Casellas i Pere Ferrando.

De entrada y para contextualizar la situación: suponemos que el público presente tiene más o menos claro, o clarísimo en algunos casos, qué hace, qué funciones tiene un cap de colla de una colla de castells. Si tenéis alguna duda al respecto de la labor, Kevin mismo o yo, por mi experiencia, también os podemos aclarar cualquier duda que tengáis. No obstante, necesitamos saber de una manera básica y sencilla en qué consiste, José Miguel, vuestra dirección, vuestro liderazgo, ¿cuál es la faena propia de un capataz en un paso de Semana Santa en Sevilla? Básicamente, ¿cuál es la función?

JOSÉ MIGUEL GALLARDO

Permíteme, primero, que os dé las gracias por la invitación que nos habéis hecho. Y justo en contra de lo que tú decías, que os perdonemos las *catalanadas* porque vais a hablar en castellano, pues justo lo contrario. Daros las gracias enormemente que hagáis un poco ese esfuerzo de lo que no es costumbre para vosotros, hablar en castellano. Una vez dicho esto, como agradecimiento, pues, mira, la función del capataz en las cuadrillas de costaleros en Sevilla está dentro del organigrama de una cofradía, de una hermandad. Tened en cuenta que nosotros, como tengo entendido igual que al principio de las collas, venimos o estamos, nosotros seguimos estando en una asociación que es religiosa, aunque particular, pero siempre dependemos de la Iglesia. No estoy hablando por la cuestión administrativa, sino cultural y de creencia. La hermandad sigue dándole culto a Dios y a la Virgen en sus distintas vocaciones que, como sabéis, en Sevilla especialmente tenemos muchas.

Esto está organizado con una junta directiva, un equipo que en Sevilla se le llama, creo que vosotros también, Junta de Gobierno. Esta Junta de Gobierno, que habitualmente la componen entre quince y veinte personas, pues la preside el Hermano Mayor y a partir de ahí tienes alguien que hace las funciones de mayordomía, secretaría... Nosotros tenemos una parte siempre muy importante, casi pactada entre todas las cofradías, para que un porcentaje del movimiento económico de la hermandad se destine a lo que nosotros decimos Bolsa de Caridad u Obra Benéfica Social. También hay una persona que se encarga de eso. Dentro de esto, dentro de este organigrama, habitualmente las Juntas de Gobierno tienen una legislatura de 4 años. En cada uno de esos cuatro años, en cada uno de esos periodos de legislatura, cuando la Junta de Gobierno nueva toma posesión, elige una serie de cargos que son nombrados por la Junta... O sea, que las personas que lo ostentamos no somos los oficiales de la Junta, pero sí son cargos oficiales, ¿no?, como son las camareras de la Virgen, los vestidores, las personas que se encargan de la cuestión de las flores y tal. Y entre ellos se nombra a uno o a dos capataces dependiendo... Hay hermandades que tienen, por ejemplo, dos pasos. Nombran, por ejemplo, a un capataz general y él a su vez nombra a su equipo, y en otras hermandades, como es la tónica últimamente por cuestiones de operatividad, se nombra a un capataz para cada paso. Ese capataz se encarga de... con una regla, más que regla, normas internas establecidas, algunas veces sin escribir en la mayoría de las veces, y si de mí dependiera, no se escribirían nunca, pues, porque hacemos muchas normas de estas que nosotros mismos nos vamos quitando la cola sin querer, ¿no?

JORDI ANDREU

Creo que la mayoría entendemos un poco lo de las normas no escritas.

JOSÉ MIGUEL GALLARDO

Vale, perfecto.

JORDI ANDREU

Que son las que traen siempre a confusión y a discusión.

JOSÉ MIGUEL GALLARDO

Bueno, pero algunas veces nos hacen funcionar mejor.

JORDI ANDREU

Seguro, seguro.

JOSÉ MIGUEL GALLARDO

Entonces ese capataz es el que se encarga de elegir a los costaleros que forman parte de la cuadrilla. Normalmente, con esa norma no escrita de respetar a los que ya había. Bueno, pues, de eso se trata. Después de haber hablado algunos minutos con algunos compañeros vuestros de las collas... (Nos han atendido tan bien como nos atiende todo el mundo siempre que venimos a Cataluña.) Creo que es una historia muy paralela a la vuestra, ¿no?

JORDI ANDREU

Yo creo que, con la primera introducción que nos has hecho, encontramos ya muchos paralelismos. Una serie de preguntas rápidas, una batería, para entender un poco más técnicamente en lo que consiste. Es decir, debajo del paso ¿hay una parte técnica en la colocación de todos los costaleros?

JOSÉ MIGUEL GALLARDO

Sí.

JORDI ANDREU

De todos los costaleros y la posición de los costaleros, ¿debe ser determinada también según los criterios del capataz?

JOSÉ MIGUEL GALLARDO

Sí, según los criterios del capataz. Pero en Sevilla cumplimos menos o menos unaaa... eeh... ¿cómo lo decimos?, pues... una tradición. Pues la gente más alta, estoy hablando de estatura, van en las primeras *trabajaderas*, que es como llamamos a cada uno de los palos transversales que lleva el paso. ¿Por qué?, porque físicamente cuando levantas el paso, en eso que nosotros le llamamos *levantá*, ¿no? Cuando el paso cae, tiende a caer un pelín *pa atrás*. Bueno, no puedo defender que eso sea mejor que hubiese sido al revés, pero es que al primero que se le ocurrió lo hizo así y entonces cuando un paso se mueve justo al revés... pues no parece raro, pues porque es raro..., pero solo y exclusivamente por costumbre. Si él se encarga de eso, incluso dentro de cada uno de los palos, de cada una de las *trabajaderas*, habitualmente son más altos los de los exteriores ¿vale?, que nosotros llamamos *costeros*; después los *fijadores*, que son los siguientes; y el *corriente*, que va en el centro. Esto se va perdiendo, tenía un porqué y es porque la calle, sobre todo en Sevilla, las calles de adoquines antiguas estaban hechas, perdón por señalar, pues con una forma como de arco... a dos aguas, para que las corrientes de las aguas fueran por la acera. Con lo que el tío del centro debía ser un poco más bajo para que el paso

fuera igual. Esto se va perdiendo porque cada vez las calles se van nivelando. Entonces seguimos teniendo la costumbre de que los costeros sean un pelín más altos, pero ya no tiene demasiado sentido.

JORDI ANDREU

Vale. ¿Hay costaleros que quisieran llevar el paso y no pueden? Es decir, ¿hay diversos, diferentes equipos o son los mismos los que ensayan y los que lo llevan? o ¿hay más cuadrillas, digamos, para el mismo paso?

JOSÉ MIGUEL GALLARDO

Oficialmente cada paso tiene su cuadrilla. Esto no tiene que ser que cada uno sea solo de una cuadrilla, sino que hay quien sale casi todos los días.

JORDI ANDREU

¿En varios... diferentes pasos?

JOSÉ MIGUEL GALLARDO

En diferentes pasos, porque hay otra cosa... Es que hay capataces que también sacan más de un paso y es muy normal que cada uno de los capataces, aunque esto sea extraoficial, ¿no?, lleve a su gente. Es mentira, ¿no?, llevo a mí... son míos... es que son de aquí y tal... pero, bueno... Hay ahí un poco una mezcla de...

JORDI ANDREU

Tiene su cuadrilla de confianza, digamos.

JOSÉ MIGUEL GALLARDO

Sí, más o menos, más o menos. Si no su cuadrilla, por lo menos parte de su cuadrilla para los sitios un poco más, más representativos técnicamente.

JORDI ANDREU

¿De cuántos días de ensayo podemos hablar?

JOSÉ MIGUEL GALLARDO

Bueno, últimamente cada vez menos... Mira, ahí hay una línea en el tiempo que divide el tipo de costalero antiguo, asalariado... que nosotros tenemos costumbre de decirles de profesionales y en los años 70... 70 y algo del siglo pasado, es cuando empiezan a no pagar a esos costaleros. Aquello empieza por

una cosa y después termina por otra. Empieza porque alguien echa de promesa, pues igual que alguien lleva una cruz o se flagelaba, pues esta persona que ha hecho la promesa sacará su Cristo de costalero, lógicamente sin cobrar o incluso cobrando y dejando ese dinero para la hermandad. Y aquello fue que al final las Juntas de Gobierno dijeron: «Pues, oye, aquí hay un filón.» Eso sale de la Universidad, curiosamente. Los primeros costaleros no profesionales, para entendernos, son gente que van a la Hermandad de los Estudiantes, que es una que está pegada a la Universidad de Sevilla, con lo que el filón grande de costalero empieza con gente de esos 18, 20, 20 y algo años que van entrando y que son todos universitarios. Los costaleros inmediatamente anteriores son gente que la mayoría vienen de trabajar en el muelle, eran cargadores del muelle, ¿no?, con lo que el nivel cultural cambia tremendamente.

JORDI ANDREU

Mira, ahora cuando estábamos hablando de esto, Pere Ferrando, que es historiador, estaba haciendo... asentía con la cabeza, porque creo que es un paralelismo importante con el mundo de los castells. Lo tenía para más adelante, pero, si Pere nos puede contextualizar esa situación, que aquí conoceríamos como *llevat de taula*, ¿no?, y los *castellers de corbata* en El Vendrell. Pere nos hará un poco de referencia al tema.

PERE FERRANDO

Bueno, sí, pues ahora he quedado sorprendido. Ya empezamos a encontrar paralelismos en el tema este, ¿eh?, incluso temporales, ya que estamos hablando de los años 70. En el mundo de los castells, efectivamente, el peso económico antes pesaba mucho, pesaba mucho. Tanto es así que los caps de colla y los que la dirigían implicaban a la familia, amigos, etcétera, etcétera. Este colectivo se movía mucho o bastante por el tema económico. No eran profesionales, o sea que cada uno tenía su profesión, se ganaba la vida a su manera, pero esto le representaba un dinero extra, como un poco os pasaba a vosotros, ¿no? En los años 70, efectivamente, los Nens del Vendrell fueron abanderados en este tema y empezaron a introducir gente: estudiantes, universitarios, profesionales, empresarios, etcétera, etcétera. Y para esta gente, en principio, el tema del dinero, pues, no era tan importante como para los trabajadores que tenían unas economías más justas, ¿no? Y, efectivamente, en los años 70 esto se revirtió y al final, a finales de los 70 o principios de los 80, ya nadie cobra de los castells, sino que todo esto ya es voluntario totalmente. Hay unos gastos, pero los participantes en los castells no cobran. Siempre se ha dicho que esto ha sido fundamental y ha sido clave para abrir las collas a más gente. Vosotros supongo que tendréis un *numerus clausus*, necesitáis a X personas. Aquí no,

aquí es el único sitio donde siempre hay el cartel de «falta personal» siempre, siempre. Entonces, el hecho de que nadie cobre ha sido vital para que en las collas cada vez haya más gente.

JORDI ANDREU

Enrique, en los castells sucede que en las collas hay castellers que tienen una relevancia un poco especial para su propia colla, ¿no? Una importancia... un rol más decisivo a la hora de conseguir ciertos castells importantes para su colla. ¿En los costaleros también sucede esto? ¿En los pasos de Semana Santa?

ENRIQUE CASELLAS

Sí, bueno, un poco también, ¿no? Hay gente que son los que marcan un poco los parámetros. Bueno, y además la importancia, quizá los capataces, según el capataz... pues arrima uno aquí o allí porque este juega un rol más relevante dentro de la estructura que se ha creado, y de la importancia que tienen hoy el mundo de los costaleros y los capataces. Y claro, ahí... el origen... que es el origen de esa mesa redonda, ¿no? El liderazgo es muy importante también.

JORDI ANDREU

Porque si el capataz consigue liderar bien, gestionar bien, deben haber menos recelos porque, como en cualquier actividad humana, los recelos personales y las envidias, o dígalo como quiera, deben existir.

Debat sobre el lideratge dels caps de colla en el món casteller.